

Rimske najdbe izpod Miklavškega hriba pri Celju.

Boris VIČIČ

Izvleček

V članku je prikazan izbor rimske keramike, izkopane po drugi svetovni vojni pod Miklavškim hribom pri Celju. Gradivo izvira iz dveh, med seboj ne posebej oddaljenih točk, tako da opravičeno domnevamo, da gre za eno najdišče. Na eni izmed obravnavanih točk (Sadnikov vrt), so danes prezentirani ostanki t. i. Heraklejevega svetišča. Za obravnavano problematiko je pomembna tudi izkopana latenska keramika, ki pa tu ni prikazana. S pričujočim izborom lepo ilustriramo naraščanje rimskega vpliva na območju noriške Celeje v času 1. stol. pr. n. š., torej v času pred nastankom rimskega municipija.

Poselitev Miklavškega hriba (imenovanega tudi Miklavžev hrib), vzpetine južno od Celja nad Savinjo, je takorekoč kontinuirana že skoraj tri tisočletja. Z njegovega vrha je poznano prazgodovinsko gradišče (Bolta 1966, 377 s; ANSI, 281 s; Teržan 1990, 106 ss), na terasi pod njim pa so prezentirane ostaline t. i. Heraklejevega svetišča iz 2. stol. (Klemenc 1957, 92 ss; isti 1961, 427 ss; Petru 1960, 201 ss). Ob vznožju so bile na Bregu odkrite pomembne najdbe (Kolšek 1959, 230 ss), še posebej pa izstopa kovnica noriških srebrnikov in številne drobne najdbe iz Savinje (Lazar 1996, 279 ss), kar kaže, da je tu stalo keltsko naselje, predhodnik municipija *Celeia*.

Del gradiva je bil pridobljen slučajno l. 1947 pri gradnji temeljev za Sindikalni dom (imenovan tudi Delavski dom ali Dom Dušana Finžgarja; t. 1: 12-17; 2) in del pri izkopavanjih takratnega Sadnikovega vrta, kjer so bili kasneje prezentirani ostanki t. i. Heraklejevega svetišča (t. 1: 1-11). Žal je ohranjena dokumentacija precej pomanjkljiva, stratigrafski podatki takorekoč ne obstajajo in tudi gradivo je bilo pozneje pomešano in ga ni mogoče vedno natančno lokalizirati (t. 3; 4). V ohranjenih zapiskih tudi ni govora o more-

Abstract

A selection of Roman ceramics is discussed in the article, excavated after the second world war under Miklavški hrib by Celje. The material originates from two points, not very far apart, so that there is a justified presumption that it is a single site. At one of the points dealt with (Sadnikov vrt), the remains of Heracles' sanctuary are today on display. Excavated *La Tène* pottery, which are not shown here, are also relevant to the question discussed. The present selection well illustrates the expansion of Roman influence in the region of noric *Celeia* in the 1st century BC, thus at a time prior to the founding of the Roman *municipium*.

bitnih ostankih arhitekture, ki bi časovno sovpadala s starejšim obravnavanim gradivom, saj so raziskovalci posvečali pozornost predvsem ostankom monumentalne arhitekture svetišča. Obe obravnavani lokaciji sta med seboj oddaljeni borih 20 m in ležita na isti terasi, tako da gre gotovo za eno najdišče, katerega celotni obseg nam še ni poznan (sl. 1).

Nekatere oblike domače latenske lončenine (Horvat 1993, 85 s) so gotovo starejše od uvoženih rimskih kosov. Prevladujejo različne oblike loncev, vaz z izvihanim ustjem in bikoničnih skodel iz fine sive keramike. Značilna so tudi dna visokih pokalov, ki jih pozna mokronoška skupina v poznolatskem in avgustejskem obdobju (Guštin 1977, t. 20). Precej je tudi grobih loncev, pokrovov in trinožnikov, okrašenih z vrezi, vbodi in metličenjem, nekateri pa so izdelani iz grafitirane keramike.

V pričujočem članku prinašamo izbor rimskega keramičnega gradiva, ki ga je v najpomembnejših potezah obdelala že J. Horvat v svoji neobjavljeni disertaciji (Horvat 1993, 82 ss). Pri raziskavah Heraklejevega svetišča je bilo najdenih tudi precej novcev, ki segajo od Avgusta do Honorija in

Sl. 1: Celje, Miklavški hrib. A - prazgodovinsko gradišče (po Teržan 1990, sl. 98), B - rimska Celeja, 1 - "Heraklejevo svetišče", 2 - Sindikalni dom. M. = 1:25000.

Abb. 1: Celje, Miklavški hrib. A - vorgeschichtlicher Ringwall (nach Teržan 1990, Abb. 98), B - römische Celeia, 1 - "Herakles-Kultstätte", 2 - Sindikalni dom.

tako dopolnjujejo arheološko podobo tega najdišča (Kos 1988, 71 ss).

Tako smo omejeni zgolj na tipološko analizo najdb, ki pa kljub temu prinaša nekaj pomembnih spoznanj o romanizaciji tega prostora.

Odlomki nog krožnikov ali pladnjev iz č r n e s i g i l a t e (t. 1: 15; 3: 15,20,21) so sicer skromen, a prepričljiv dokaz rimskega vpliva na noriški prostor že v 1. st. pr. n. š. Tako datacijo nakazujejo najdbe s Štalenskega vrha (Schindler 1967, 60 ss; ista 1986, 345 ss; Horvat 1995, 25 ss) in tudi v Ljubljani je črna sigilata prisotna že v najstarejši fazi poselitve (Vičič 1994, 27 ss).

Med izbranim gradivom je najbogateje zastopana italska r d e č a s i g i l a t a, ki vsa nedvomno izvira iz padanskih delavnic. Pladnji ali krožniki servisa I oblike Consp. 12 (t. 1: 1,12; 3: 3) so datirani v srednje- do poznoavgustejski čas, kar velja tudi za skodelo oblike Consp. 7 (t. 4: 9). Oblika Consp. 14 (t. 1: 2) je vodilna oblika horizonta Dangstetten-Oberaden, podobno pa velja tudi za ob-

liko Consp. 22 (t. 3: 2,4). Tej dataciji se pridružujejo tudi dvoročajne skodele (t. 2: 8; 3: 1,16; morda tudi t. 1: 7; 4: 20), noga keliha (t. 2: 12) in vrči (t. 2: 16,20; 4: 11-16).

Tako časovno opredelitev obravnavanega gradiva nakazujejo tudi žigi, saj so izključno rombični ali pravokotni. Sicer slabo ohranjen žig na dnu pladnja ali krožnika okrašen z vejico (t. 1: 10,10a) lahko preberemo kot REM. Morda je žig izdelovalca Remusa, ki ga srečamo tudi na Štalenskem vrhu (Oxe, Comfort 1968, 1572; Schindler, Scheffenecker 1977, t. 114). Slabo ohranjen rombični žig AS ... z zvezdo in polmesečem (t. 1: 14,14a) morda povežemo z imenom *Asellus*, poznanem tudi s Štalenskega vrha, kjer je na izdelkih fabrikata B datiran v čas med leti 10 pr. n. š. in 0. Težko čitljiv je tudi žig V .. O (t. 2: 10,10a) prav tako z zvezdo in polmesečem. Morda ga lahko beremo kot *Vfio*, ki je znan tudi na Štalenskem vrhu. Tu srečamo med fabrikati vrste B, sicer pa datiranega med 10 pr. n. š. in 10 oz. 15 n. š., tudi žig izdelovalca Solimarusa, ki se pojavi tudi na dnu naše skodele na t. 2: 9 (Schindler, Scheffenecker 1977, t. 91,120 in 125). Ostali žigi so še težje določljivi. Za žig na dnu skodele BITI (t. 1: 11,11a) poznam vzporednico v Rovigu in najbližje primerjave *Bitus* in *Bito* (Oxè, Comfort 1968, 329), slednjega tudi na Štalenskem vrhu (Schindler, Scheffenecker 1977, t. 93). Danes žal uničen žig na dnu pladnja (t. 1: 17,17a,b) je ohranjen v risbi v arhivu celjskega muzeja. Žig GRATI SARI lahko beremo kot *Gratus Sari*, ki ga srečamo v Sisciji (Koščević, Makjanić 1995, Fig 33, 31) in v grobu v Ornavassu (Graue 1974, grob 90), kjer je datiran v leta 15-10 pr. n. š. Čeprav je ohranjen le polovično, je žig na t. 2: 14,14a morda iz delavnice istega mojstra. Za žig MIRO (t. 3: 6,6a) je najbližja paralela poznana s Štalenskega vrha kot žig *Myro*, datirana med leti 10 pr. n. š. in 10 (15) n. š. (Schindler, Scheffenecker 1977, 268 s). Ostali žigi (t. 1: 16; 3: 14) zaradi fragmentarnosti žal ne dovoljujejo bližje interpretacije.

Sigilatno gradivo dopolnjujejo okrašene čaše ACO s sigilatnim premazom (t. 1: 6; 2: 2,5,6,13) ali brez (t. 2: 3,7; 3: 8; 4: 2,3,7,18). Prve poznamo tudi v Ljubljani, kjer so s spremnim gradivom datirane v postavgustejsko fazo IIIb (Vičič 1994, 33s, t. 10: 21,21), medtem ko so na Štalenskem vrhu redke. Čaša, okrašena z luskami in sigilatnim premazom (t. 4: 5) je na Štalenskem vrhu uvrščena v tip 137, datiran med leta 30 in 40 (Schindler-Kaudelka 1975, 137 s). Nekaj mlajše so skodele oblike Consp. 43 (t. 2: 17-19), ki predstavljajo vodilno obliko flavijskega obdobja v Podonavju.

Med tipično zgodnjorimsko gradivo sodi tudi keramika tankih sten. Čaša, okrašena z reliefnimi paličicami (*t. 1: 9*) je na Štalenskem vrhu uvrščena v obliko 2 in datirana med leta 25 in 10 pr. n. š. (Schindler-Kaudelka 1975, 39 ss), medtem ko se v Ljubljani pojavi v fazi IIIa v srednjeav-gustejskem času (Vičič 1994, 33 s). Nekoliko mlajši je odlomek čaše, okrašene z vbodi (*t. 4: 17*), oblike 5 s Štalenskega vrha, datirane med leta 10 pr. n. š. in 0.

Za glinen balzamarij (*t. 1: 8*) najdemo lepo primerjavo v Ljubljani na Gornjem trgu 15, kjer je bila najden v jami 1 v hiši, datirani v poznoav-gustejsko obdobje (Vičič 1993, t. 1, 10).

Vse oljenke so, čeprav skromno ohranjene, nedvomno reliefne (*t. 2: 15; 4: 21-23*).

Iz padanskega sigilatnega konteksta izstopajo odlomki skled oz. skodel (*t. 3: 24-26*), ki po kakovosti in izgledu kažejo galski izvor.

Najmlajše gradivo predstavljajo odlomki afriške sigilate (*t. 4: 24-26*), ki jih lahko uvrstimo v tip 50 in 58 B po Hayesu, datiranih okvirno v 4. stol. (glej zadnji pregled pri Pröttel 1996).

Obravnavano, po količini sicer skromno, zgodnjorimsko keramično gradivo lepo dopolnjuje razkorak med prazgodovinsko poselitvijo tega območja in rimsko Celejo v neposredni bližini. Skupaj z neobjavljenim latenskim gradivom potrjuje obstoj staroselske naselbine s prepoznavnim italjskim vplivom že v avgustejskem obdobju. Z ustanovitvijo municipija *Celeia* v klavdijskem času se težišče poselitve premakne proti severu, obravnavani predel pa dobi drugačen, kulturni značaj. Vznožje Miklavškega hriba z najpomembnejšimi keltskimi ostalinami doživi dokončni udarec v 3. stol. s poplavo in prestavitvijo struge reke Savinje.

KATALOG

Gradivo je opisano v treh sklopih: Miklavški hrib - "Heraklejevo svetišče", Miklavški hrib - Sindikalni dom in Miklavški hrib - neopredeljeno. Pri prvih dveh sem izvor oz. natančno lokacijo s pomočjo arhivskih zapiskov in številka na predmetih lahko z gotovostjo določil, medtem ko pri zadnjem to ni bilo mogoče.

Okrajšave: d. = dolžina; p. = premer; r. p. = rekonstruiran premer; r. v. = rekonstruirana višina; v. = višina.

Trdota je bila določena po Mohsovi desetstopenjski trdotni lestvici.

Barve so bile določene po *Munsell Soil Color Charts*, 1990.

Material je bil določen samo okvirno. Čistost gline je podana le vizualno; keramične analize niso bile narejene, zato bi bili tudi drugi podatki (vrste materiala, velikost in gostota pustila ipd.) zgolj osebna presoja. Opisu predmeta sledi njegova trdota (in trdota event. premaza), temu barva in na koncu mere.

Tabla 1

Miklavški hrib - "Heraklejevo svetišče"

1. Pladenj ali krožnik, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 40 cm, v. 4,3 cm. Inv. št. 21882.
2. Odlomek ustja skodele, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; v. 1 cm. Inv. št. 21871.
3. Odlomek skodele, okrašene z vodoravnimi žlebovi, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 8,4 cm, v. 2,4 cm. Inv. št. 21867.
4. Odlomek skodele, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 2.5 YR 6/6, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 8 cm, v. 2,5 cm. Inv. št. 21869.
5. Odlomek skodele iz dokaj slabo prečiščene gline; trdota 5; barva 5 YR 5/1; r. p. 9,6 cm, v. 3,5 cm. Inv. št. 21876.
6. Odlomek skodele, okrašene z lističi in rebri; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 6/6, premaz 2.5 YR 5/8; d. 3,7 cm. Inv. št. 21870.
7. Odlomek ostenja posode, okrašene s človeško figuro, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/6; d. 5 cm, v. 5,3 cm. Inv. št. 21880.
8. Odlomek glinene stekleničke (balzamarija) iz dobro prečiščene gline; trdota 3; barva 7.5 YR 6/4; r. p. 1,3 cm, v. 4,1 cm. Inv. št. 21875.
9. Odlomek čaše iz dobro prečiščene gline, okrašene z reliefnimi paličicami; trdota 3; barva 5 YR 5/6; r. p. 6,2 cm, v. 3,4 cm. Inv. št. 21881.
- 10, 10a. Dno pladnja ali krožnika s pravokotnim žigom REM in vejico, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 8,7 cm, v. 1,7 cm. Inv. št. 21879.
- 11, 11a. Noga skodele s pravokotnim žigom BITI, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 2.5 YR 6/8, premaz 10 R 4/8; r. p. 5 cm, v. 1,6 cm. Inv. št. 21868.

Miklavški hrib - Sindikalni dom

12. Odlomek roba pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/6; r. p. 31 cm, v. 2,2 cm. Inv. št. 21883.
13. Odlomek noge pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 8,5 cm, v. 1,7 cm. Inv. št. 21884.
- 14, 14a. Odlomek dna pladnja z rombičnim žigom AS..., tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 9,5 cm, v. 2 cm. Inv. št. 21846.
15. Odlomek dna pladnja ali krožnika, črna sigilata; trdota 3, premaz 7; barva 5 YR 7/6, premaz 7.5 YR 4; r. p. 9 cm, v. 2,3 cm. Inv. št. 21857.
16. Dno pladnja, tera sigilata, preluknjan, z ostanki pravokotnega žiga; trdota 3, premaz 5; barva 7.5 YR 6/6, premaz 10 R; 4/8 r. p. 10,4 cm, v. 2,4 cm. Inv. št. 21848.
- 17, 17a,b. Dno pladnja s pravokotnim žigom GRATI SARI, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 7.5 YR 8/6, premaz 2.5 YR 5/8; r. p. 11 cm, v. 2,5 cm. Inv. št. 21847.

Tabla 2

Miklavški hrib - Sindikalni dom

1. Odlomek roba pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/8; v. 1,6 cm. Inv. št. 21887.
2. Odlomek roba čaše, okrašene z rastlinskim okrasom, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 7/6; r. p. 7,5 cm, v. 2 cm. Inv. št. 21888.
3. Odlomek ustja čaše iz dobro prečiščene gline; trdota 3; barva 5 YR 6/6; r. p. 7,5 cm, v. 2,3 cm. Inv. št. 21889.

4. Odlomek čaše iz dobro prečiščene gline, okrašene z žlebovoma; trdota 3; barva 5 YR 6/6; r. p. ustja 8 cm, v. 8,6 cm. Inv. št. 21862.

5. Odlomek čaše, okrašene z rastlinskim motivom in bunčicami, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 5/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. ustja 7,5 cm, v. 8,4 cm. Inv. št. 21855.

6. Odlomek čaše, okrašene z bunčicami, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 5/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 4,7 cm, v. 3 cm. Inv. št. 21859.

7. Odlomek čaše, okrašene z bunčicami; trdota 3; barva 5 YR 6/6; r. p. 4,5 cm, v. 3,8 cm. Inv. št. 21861.

8, 8a. Noga dvoročajne skodele s sledovi rastlinskega okrasa in reliefnega žiga na spodnji strani, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 5/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 6 cm, v. 1,3 cm. Inv. št. 21856.

9, 9a. Dno skodele s pravokotnim žigom SOLI MARI, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/8; p. 4,6 cm, v. 1,6 cm. Inv. št. 21845.

10, 10a. Dno pladnja ali krožnika z rombičnim žigom V.O., tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 8 cm, v. 2 cm. Inv. št. 21858.

11. Odlomek dna pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 7/3, premaz 10 R 4/6; r. p. 12,2 cm, v. 2 cm. Inv. št. 21850.

12. Noga keliha, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 10 R 5/8, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 9,8 cm, v. 3,5 cm. Inv. št. 21851.

13. Odlomek čaše, okrašene z jajčnim okrasom in bunčicami, tera sigilata; trdota 2, premaz 3; barva 2.5 YR 6/8, premaz 10 R 4/8; d. 3 cm, v. 4 cm. Inv. št. 21852.

14, 14a. Odlomek dna pladnja ali krožnika, z ostanki pravokotnega žiga, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; d. 4 cm. Inv. št. 21886.

15. Odlomek diska oljenke z ostanki okrasa; trdota 4; barva 5 YR 5/6; r. p. 7,3 cm, v. 1,3 cm. Inv. št. 21863.

16. Ročaj vrča, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/8; d. 3,5 cm. Inv. št. 21885.

17. Odlomek roba skodele, okrašene z rastlinskim motivom, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/8, premaz 10 R 5/8; r. p. 10 cm, v. 1 cm. Inv. št. 21853.

18. Odlomek ustja skodele, okrašene z rastlinskim okrasom, tera sigilata; trdota 5, premaz 5; barva 10 R 4/8, premaz 10 R 6/8; r. p. 14,5 cm, v. 1,8 cm. Inv. št. 21890.

19. Odlomek roba skodele, okrašene z rastlinskim okrasom, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 7/6, premaz 10 R 4/8; r. p. 25,4 cm, v. 2 cm. Inv. št. 21854.

20. Odlomki dvoročajnega vrča, s sigilatnim premazom; trdota 3, premaz 7; barva 5 YR 7/6, premaz 10 R 4/6; rekonstruirana v. 27 cm. Inv. št. 21860.

Tabla 3

Miklavški hrib - neopredeljeno

1. Odlomek dvoročajne skodele, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 20,4 cm, v. 4,2 cm. Inv. št. 21793.

2. Odlomek pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 17,6 cm, v. 2 cm. Inv. št. 21801.

3. Odlomek roba pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 40 cm. Inv. št. 21891.

4. Odlomek roba pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 4/8; v. 2 cm. Inv. št. 21892.

5. Odlomek roba pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; v. 2,8 cm. Inv. št. 21893.

6, 6a. Odlomek dna posode s kvadratnim žigom MIRO, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; d. 3 cm. Inv. št. 21830.

7. Odlomek skodele iz dobro prečiščene gline; trdota 6; barva 2.5 YR 4; r. p. 10 cm, v. 2,5 cm. Inv. št. 21815.

8. Odlomek dna čaše, tera sigilata; trdota 6, premaz 7; barva 10 R 6/8, premaz 10 R 4/8; r. p. 3,8 cm, v. 1,5 cm. Inv. št. 21792.

9. Dno čaše, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 4,3 cm, v. 2,4 cm. Inv. št. 21796.

10. Dno čaše, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 4,7 cm, v. 1,2 cm. Inv. št. 21795.

11. Odlomek dna skodele, tera sigilata; trdota 4, premaz 5; barva 2.5 YR 5/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 4,8 cm, v. 1,5 cm. Inv. št. 21899.

12. Odlomek noge skodele, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 7/6, premaz 10 R 4/6; r. p. 5,3 cm, v. 2,8 cm. Inv. št. 21788.

13. Odlomek dna čaše, tera sigilata; trdota 3, premaz 7; barva 5 YR 6/8, premaz 10 R 4/8; r. p. 5,6 cm, v. 1,5 cm. Inv. št. 21794.

14. Odlomek dna skodele s pravokotnim žigom; trdota 3, premaz 4; barva 2.5 YR 5/8, barva 2.5 YR 4/8; r. p. 5,6 cm, v. 2 cm. Inv. št. R 21897.

15. Odlomek pladnja ali krožnika, črna sigilata; trdota 3, premaz 7; barva 5 YR 7/4, premaz 5 YR 2.5/2; r. p. 6,5 cm, v. 2,2 cm. Inv. št. 21786.

16. Odlomek noge dvoročajne skodele, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 7,6 cm, v. 1,4 cm. Inv. št. 21894.

17. Odlomek dna pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 5 YR 7/6, premaz 10 R 4/6; r. p. 9,3 cm. Inv. št. 21896.

18. Odlomek pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 9 cm, v. 2 cm. Inv. št. 21787.

19. Odlomek dna vrča, sigilatni premaz; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 10,5 cm, v. 1,3 cm. Inv. št. 21898.

20. Odlomek pladnja ali krožnika, črna sigilata; trdota 3, premaz 7; barva 5 YR 7/6, premaz 10 R 2.5/2; r. p. 10,4 cm, v. 2 cm. Inv. št. 21784.

21. Odlomek pladnja ali krožnika, črna sigilata; trdota 3, premaz 7; barva 5 YR 7/4, premaz 5 YR 2.5/2; r. p. 11 cm, v. 2,4 cm. Inv. št. 21785.

22. Odlomek dna pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 5, premaz 7; barva 10 R 4/8, premaz 10 R 6/8; r. p. 10,7 cm, v. 2,3 cm. Inv. št. 21895.

23. Odlomek dna pladnja ali krožnika, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 13,2 cm, v. 1,7 cm. Inv. št. 21900.

24. Odlomek posode, galska sigilata; trdota 7, premaz 8; barva 10 R 4/8, premaz 10 R 6/8; r. p. 17,2 cm, v. 3,5 cm. Inv. št. 21807.

25. Odlomek posode, galska sigilata; trdota 7, premaz 8; barva 10 R 4/8, premaz 10 R 6/8; r. p. 21,9 cm, v. 3,5 cm. Inv. št. 21808.

26. Odlomek posode, galska sigilata; trdota 7, premaz 8; barva 10 R 4/8, premaz 10 R 6/8; r. p. 32 cm, v. 4 cm. Inv. št. 21901.

Tabla 4

Miklavški hrib - neopredeljeno

1. Odlomek čaše, tera sigilata; trdota 6, premaz 7; barva 10 R 6/8, premaz 10 R 4/8; r. p. 6,5 cm, v. 3,7 cm. Inv. št. 21790.

2. Odlomek čaše iz dobro prečiščene gline, brez premaza; trdota 3; barva 7.5 YR 6/6; r. p. 7 cm, v. 2,4 cm. Inv. št. 21813.

3. Odlomek čaše iz dobro prečiščene gline, brez premaza; trdota 3; barva 7.5 YR 6/6; r. p. 7 cm, v. 3,1 cm. Inv. št. 21814.

4. Odlomek čaše okrašene s kaneluro, tera sigilata; trdota 6, premaz 7; barva 10 R 6/8, premaz 10 R 4/8; r. p. 7,5 cm, v. 3,5 cm. Inv. št. 21791.

5. Odlomek skodele, okrašene z luskami, sigilatni premaz; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 7,1 cm, v. 4 cm. Inv. št. 21812.

6. Odlomek skodele iz slabo prečiščene gline, okrašene s plitkima kanelurama; trdota 7; barva 7.5 YR 5; r. p. 10 cm, v. 4,7 cm. Inv. št. 21819.

7. Odlomek čaše iz dobro prečiščene gline; trdota 4; barva 5 YR 6/6; r. p. 4 cm, v. 4,1 cm. Inv. št. 21811.

8. Odlomek čaše, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 13,2 cm, v. 2,4 cm. Inv. št. 21802.

9. Odlomek skodele, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 14 cm, v. 4,3 cm. Inv. št. 21789.

10. Odlomek skodele s sigilatnim premazom; trdota 3, premaz 5; barva 7.5 YR 7/4, premaz 10 R 6/8; r. p. 14 cm, v. 3,6 cm. Inv. št. 21805.

11. Odlomek dna vrča, tera sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 11,2 cm, v. 3,8 cm. Inv. št. 21798.

12. Odlomek dna posode, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 11,2 cm, v. 4 cm. Inv. št. 21799, 9

13. Odlomek vratu vrča, sigilatni premaz; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 8,3 cm, v. 7,6 cm. Inv. št. 21824.

14. Odlomek vratu vrča, sigilatni premaz; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; r. p. 7,7 cm, v. 4,4 cm. Inv. št. 21809.

15. Ročaj vrča, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; p. 1,5 cm, d. 5,5 cm. Inv. št. 21800.

16. Ročaj vrča, tera sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/6, premaz 2.5 YR 6/8; p. 1,5 cm, d. 7,8 cm. Inv. št. 21903.

17. Odlomek čaše iz dobro prečiščene gline, okrašene z vbodi; trdota 5; barva 5 YR 5/6; d. 2,5 cm, v. 3,1 cm. Inv. št. 21817.

18. Odlomek čaše, okrašene z lističi in bunčicami, brez premaza; trdota 3; barva 7.5 YR 6/6; d. 2,7 cm, v. 3,2 cm. Inv. št. 21816.

19. Odlomek čaše iz dobro prečiščene gline, okrašene s plitkima kanelurama in kratkimi vrezji; trdota 6; barva 2.5 YR 4; d. 2,4 cm, v. 1,2 cm. Inv. št. 21820.

20. Odlomek ostenja posode, okrašene z rastlinskim in živalskim motivom, tera sigilata; trdota 4, premaz 6; barva 10 R 5/8, premaz 10 R 6/8; d. 3,5 cm. Inv. št. 21902.

21. Odlomek ramena oljenke, prevlečene s premazom; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; d. 1,8 cm. Inv. št. 21828.

22. Odlomek ramena oljenke; trdota 3; barva 7.5 YR 8/4; d. 2 cm. Inv. št. 21827.

23. Odlomek ramena oljenke, disk je okrašen z rozeto; trdota 3; barva 7.5 YR 7/6; v. 2,5 cm. Inv. št. 21829.

24. Odlomek skodele, afriška sigilata; trdota 3, premaz 4; barva 5 YR 7/8, premaz 10 R 5/8; r. p. 29,3 cm, v. 4,4 cm. Inv. št. 21803.

25. Odlomek pladnja, afriška sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 7.5 YR 6/6, premaz 10 R 5/8; r. p. 29,8 cm, v. 5,7 cm. Inv. št. 21804.

26. Odlomek skodele, afriška sigilata; trdota 3, premaz 5; barva 2.5 YR 6/8, premaz 2.5 YR 4/8; r. p. 46 cm, v. 4,5 cm. Inv. št. 21797.

Zahvale

Ireni Lazar in Darji Pirkmajer iz Pokrajinskega muzeja v Celju ter dr. Jani Horvat iz Arheološkega inštituta ZRC SAZU se zahvaljujem za prijaznost in pomoč pri obdelavi gradiva.

ANSI, *Arheološka najdišča Slovenije*, 1975.

BOLTA, L. 1966, Materialne ostaline Kelto v celjski okolici. - *Arh. vest.* 17, 377 s.

CONSP, *Conspectus formarum terrae sigillatae Italico modo confectae*. - Mater. z. röm.-germ. Ker. 10, 1990.

GRAUE, J. 1974, Die Gräberfelder von Ornavasso. - *Hamb. Beitr. Arch.* 1.

GUŠTIN, M. 1977, Relativna kronologija grobov "Mokronoške skupine". - *Keltske študije* 4.

HORVAT, J. 1993, *Začetek rimske dobe na prostoru zahodne in osrednje Slovenije*. - Disertacija, neobjavljeno.

HORVAT, J. 1995, Ausbreitung römischer Einflüsse auf das Südostalpengebiet in voraugusteischer Zeit. - V: *Provinzialrömische Forschungen. Festschrift f. G. Ulbert*, 25 ss, Espelkamp.

KLEMENC, J. 1957, Izkopavanja na Sadnikovem vrtu v Celju. - *Celj. zbor.* 2, 92 ss.

KLEMENC, J. 1961, Celeia v antiki. - *Celj. zbor.* 6, 427 ss.

KOLŠEK, V. 1957, Nekaj prispevkov k topografiji rimske Celeje. - *Celj. zbor.* 4, 230 ss.

KOS, P. 1988, *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Slowenien (FMRSI)* 2.

KOŠČEVIČ, R. in R. MAKJANIČ, 1995, *Siscia, Pannonia Superior, Finds and Metalwork Production, Terra Sigillata*. - BAR Int. Ser. 621.

LAZAR, I. 1996, Latènezeitliche und frühromische Funde aus der Savinja in Celje. - *Arh. vest.* 47, 279 ss.

OXÈ, A. in H. COMFORT 1968, *Corpus Vasorum Arretinorum. A Catalogue of the Signatures, Shapes and Chronology of Italian Sigillata*. - Antiquitas 3, 4.

PERC, B. 1951, Rimske najdbe v Celju od 1941 do 1951. - *Arh. vest.* 2, 227 ss.

PETRU, P. 1960, Celje - Sadnikov vrt. - *Var. spom.* 8, 201 ss.

PRÖTTEL, Ph. M. 1996, *Mediterrane Feinkeramik des 2. - 7. Jahrhunderts n. Chr. im oberen Adriaarum und in Slowenien*. - Kölner Studien zur Archäologie der römischen Provinzen 2.

SCHINDLER, M. 1967, *Die "Schwarze Sigillata" des Magdalensberges*. - Kärnt. Musschr. 43.

SCHINDLER, M. 1986, Die "Schwarze Sigillata" des Magdalensberges 2. Neufunde seit 1965. - V: *Die Ausgrabungen auf dem Magdalensberg 1975 bis 1979*, Magdal. - Grabber. 15, 345 ss.

SCHINDLER-KAUDELKA, E. 1975, *Die dünnwandige Gebrauchskeramik vom Magdalensberg*. - Kärnt. Musschr. 58.

SCHINDLER, M. in S. SCHEFFENEGGER, 1977, *Die glatte rote Terra sigillata vom Magdalensberg*. - Kärnt. Musschr. 62.

ŠAŠEL, J. 1970, Celeia. - V: *RE Suppl.* 12, 139 ss.

TERŽAN, B. 1990, *Starejša železna doba na slovenskem Štajerskem*. - Kat. in monogr. 25.
 VIČIČ, B. 1993, Zgodnjerimsko naselje pod Grajskim gričem v Ljubljani. Gornji trg 15. - *Arh. vest.* 44, 153 ss.

VIČIČ, B. 1994, Zgodnjerimsko naselje pod Grajskim gričem v Ljubljani. Gornji trg 30, Stari trg 17 in 32. - *Arh. vest.* 45, 25 ss.

Römische Funde am Fuße des Miklavški hrib bei Celje

Zusammenfassung

Die Besiedlung des Miklavški hrib (auch Miklavžev hrib genannt), einer Anhöhe südlich von Celje oberhalb der Savinja, ist sozusagen schon seit fast drei Jahrtausenden kontinuierlich besiedelt. Auf ihrem Gipfel liegt ein vorgeschichtlicher Ringwall (Bolta 1966, 377 f; ANSl, 281 f; Teržan 1990, 106 ff), auf der darunter liegenden Terrasse finden sich Kulturreste des sog. Herakles-Heiligtums aus dem 2. Jh. (Klemenec 1957, 92 ff; ders. 1961, 427 ff; Petru 1960, 201 ff). Am Fuße des Berges in Breg entdeckte man wichtige Funde (Kolšek 1959, 230 ff), von besonderer Bedeutung sind die Münzstätte norischer Silbermünzen und zahlreiche Kleinfunde aus der Savinja (Lazar 1996, 279 ff), was darauf hindeutet, daß hier eine keltische Siedlung, der Vorgänger des Munizipiums *Celeia*, gelegen hatte.

Ein Teil des Materials wurde zufällig 1947 bei der Errichtung des Gewerkschaftsgebäudes Sindikalni dom (auch Delavski dom oder Dom Dušana Finžgarja genannt; Taf. 1: 12-17; 2) und ein Teil bei den Grabungen im damaligen Sadnik-Garten, dem Sadnikov vrt, gefunden, wo man später die Reste der sog. Herakles-Kultstätte (Taf. 1: 1-11) aufgestellt hat. Leider ist die erhaltene Dokumentation ziemlich lückenhaft, stratigraphische Angaben sind gewissermaßen überhaupt nicht vorhanden, zudem wurde das Material später vermischt, so daß man es nicht immer genau zu lokalisieren vermag (Taf. 3; 4). In den erhaltenen Aufzeichnungen ist auch keine Rede von eventuellen Architekturresten, die in dieselbe Zeit fallen würden wie das ältere behandelte Material, denn die Forscher widmeten ihre Aufmerksamkeit vor allem den Resten der monumentalen Architektur des Heiligtums. Die besagten Orte liegen knapp 20 m voneinander entfernt auf derselben Terrasse, so daß es sich gewiß um eine Fundstätte handelt, deren Gesamtumfang man allerdings noch unbekannt ist (Abb. 1). Einige Formen einheimischer latènezeitlicher Keramik (Horvat 1993, 85 f) sind sicherlich älter als die importierten römischen Stücke. Vorherrschend sind verschiedene Formen von Töpfen, Vasen mit ausladendem Rand und bikonischen Schalen aus feiner grauer Keramik. Charakteristisch sind auch die Böden der hohen Pokale, die die Mokronog-Gruppe in der Spät-La-Tène- und der augusteischen Zeit kennt (Guštin 1977, Taf. 20). Es gibt auch ziemlich viel grobe Töpfe, Deckel und Dreifüße, die mit in Ritztechnik ausgeführtem Linienmuster, mit Stichelverzierung und Besenstichornamentik geschmückt sind, einige sind auch aus graphitierter Keramik hergestellt.

Im vorliegenden Aufsatz wird eine Auswahl römischer keramischer Materials präsentiert, das schon J. Horvat in den wichtigsten Zügen in ihrer unveröffentlichten Dissertation (Horvat 1993, 82 ff) bearbeitet hat. Bei der Erforschung der Herakles-Kultstätte wurden auch ziemlich viele Münzen entdeckt, die die Zeit von Augustus bis Honorius umfassen und so das archäologische Erscheinungsbild dieses Fundortes ergänzen (Kos 1988, 71 ff). So beschränken wir uns hier nur auf die typologische Analyse der Funde, die dennoch einige bedeutende Erkenntnisse über die Ro-

manisierung dieses Bereiches bringt.

Die Fragmente der Teller- oder Plattenfüße aus schwarzer Sigillata (Taf. 1: 15; 3: 15,20,21) sind zwar ein bescheidener, aber überzeugender Beweis römischen Einflusses auf das norische Gebiet schon im 1. Jh. v. Chr. Für eine solche Datierung sprechen die Funde vom Magdalensberg (Schindler 1967, 60 ff; dies. 1986, 345 ff; Horvat 1995, 25 ff), und auch in Ljubljana ist die schwarze Sigillata schon in der ältesten Besiedlungsphase vorhanden (Vičič 1994, 27 ff).

Unter dem ausgewählten Material ist die italische rote Sigillata am meisten vertreten und stammt zweifellos aus Werkstätten am Po. Die Platten oder Teller von Service I der Form Consp. 12 (Taf. 1: 1,12; 3: 3) werden in die mittel- bis spätaugusteische Zeit datiert, was auch für die Schale der Form Consp. 7 (Taf. 4: 9) zutrifft. Die Formen Consp. 14 (Taf. 1: 2) und Consp. 22 (Taf. 3: 2,4) sind Leitformen des Dangstetten-Oberaden-Horizontes. In dieselbe Zeit datiert sind auch die Doppelhenkelschalen (Taf. 2: 8; 3: 1,16; vielleicht auch Taf. 1: 7; 4: 20), ein Kelchfuß (Taf. 2: 12) und die Krüge (Taf. 2: 16,20; 4: 11-16).

Eine solche Zeitbestimmung des behandelten Materials zeigen auch die Stempel an, denn sie sind ausschließlich rhombisch oder rechteckig. Der zwar schlecht erhaltene, mit einem Zweig verzierte Stempel (Taf. 1: 10,10a) am Platten- oder Tellerboden ist vielleicht als REM zu entziffern. Möglicherweise stammt der Stempel vom Hersteller Remus, dem wir auch auf dem Magdalensberg begegnen (Oxè, Comfort 1968, 1572; Schindler, Scheffenecker 1977, Taf. 114). Der schlechterhaltene rhombische Stempel AS... mit Stern und Halbmond kann mit dem Namen *Asellus* in Verbindung gebracht werden, der auch auf dem Magdalensberg bekannt ist, wo er auf Exemplaren des Fabrikats B in die Zeit von 10 v. Chr. bis 0 datiert ist. Schwer lesbar ist auch der Stempel V...O (Taf. 2: 10,10a), ebenso mit Stern und Halbmond. Vielleicht ist er als *Vfio* zu entziffern, der auch auf dem Magdalensberg bekannt ist. Hier begegnen wir unter den zwar von 10 v. Chr. bis 10 bzw. 15 n. Chr. datierten Fabrikaten vom Typ B auch dem Stempel des Herstellers *Solimarus*, der auch am Boden unserer Schale auf Taf. 2: 9 auftritt (Schindler, Scheffenecker 1977, Taf. 91,120 und 125). Die restlichen Stempel sind noch schwerer bestimmbar. Eine Parallele zum Stempel am Boden der Schale BITI (Taf. 1: 11,11a) ist mir auch von Rovig bekannt, von den nächstliegenden Vergleichen *Bitus* und *Bito* (Oxè, Comfort 1968, 329) kommt der letztere auch auf dem Magdalensberg vor (Schindler, Scheffenecker 1977, Taf. 93). Der heute leider zerstörte Stempel am Plattenboden (Taf. 1: 17,17a,b) ist erhalten auf einer Zeichnung des Archivs im Museum von Celje. Der Stempel GRATI SARI kann als *Gratus Sari* gelesen werden, dem wir in Sicilia begegnen (Koščević, Makjanić 1995, Abb. 33,31) und in einem Grab in Ornavasso (Graue 1974, Grab 90), wo er in die Jahre 15-10 v. Chr. datiert wird. Obwohl nur die Hälfte davon erhalten ist, kann man erkennen, daß der Stempel auf Taf. 2: 14,14a vielleicht aus der Werkstatt desselben Meisters

stammt. Das nächstgelegene Parallelstück des Stempels MIRO findet sich auf dem Magdalensberg als Stempel *Myro*, der in die Jahre von 10 v. Chr. bis 10 (15) n. Chr. datiert ist (Schindler, Scheffenecker 1977, 268 f). Die restlichen Stempel (Taf. 1: 16; 3: 14) erlauben wegen der Bruchstückhaftigkeit leider keine genaueren Interpretationen. Das Sigillatamaterial ergänzen die verzierten ACO-Becher mit Sigillata-Überzug (Taf. 1: 6; 2: 2,5,6,13) oder ohne (Taf. 2: 3,7; 3: 8; 4: 2,3,7,18). Die ersteren sind auch in Ljubljana vorhanden, wo sie anhand des Begleitmaterials in die postaugusteische Phase IIIb datiert werden (Vičič 1994, 33 f, Taf. 10: 21,21), auf dem Magdalensberg kommen sie dagegen nur selten vor. Ein bauchiges Töpfchen mit Schuppendekor und Sigillata-Überzug (Taf. 4: 5) wird auf dem Magdalensberg dem Typ 137 zugeordnet, der in die Jahre von 30 bis 40 datiert ist (Schindler-Kaudelka 1975, 137 f). Etwas jünger sind die Schalen der Form Consp. 43 (Taf. 2: 17-19), die die Leitform der flavischen Zeit im Donauraum darstellen. Zum typischen frühromischen Material gehört auch die dünnwandige Gebrauchskeramik. Der Becher mit versetzten Reliefstreifen (Taf. 1: 9) auf dem Magdalensberg wird der Form 2 zugewiesen und in die Zeit von 25 bis 10 v. Chr. datiert (Schindler-Kaudelka 1975, 39 ff), während er in Ljubljana erst in der Phase IIIa der mitteleaugusteischen Zeit auftritt (Vičič 1994, 33 f). Etwas jünger ist das Fragment eines Bechers mit negativem Komradessin (Taf. 4: 17) der Form 5 vom Magdalensberg, die in die Zeit von 10 v. Chr. bis 0 datiert wird.

Ein schönes Parallelstück zum Tonbalsamarium (Taf. 1: 8) findet sich in Ljubljana am Gornji trg 15, wo es in Grube 1 eines in die spätaugusteische Zeit datierten Hauses entdeckt wurde (Vičič 1993, Taf. 1, 10).

Trotz des schlechten Erhaltungszustandes kann man erkennen, daß es sich bei den Öllampen zweifellos um Relieföllampen handelt (Taf. 2: 15; 4: 21-23). Vom Sigillatakontext von der Poebene weichen die Fragmente der Schüsseln bzw. Schalen ab (Taf. 3: 24-26), die nach Qualität und Aussehen auf gallische Herkunft deuten.

Das jüngste Material stellen Fragmente afrikanischer Sigillata (Taf. 4: 24-26) dar, die wir den Typen 50 und 58 B nach Hayes zuordnen können; sie werden ungefähr in das 4. Jh. datiert (siehe die letzte Übersicht bei Pröttel 1996).

Das behandelte, der Menge nach zwar bescheidene frühromische Keramikmaterial überbrückt die Kluft zwischen der vorgeschichtlichen Besiedlung dieses Bereiches und dem römischen Celeia in dessen unmittelbarer Nähe. Zusammen mit dem nichtveröffentlichten latenzzeitlichen Material bestätigt es die Existenz einer alteingesessenen Siedlung mit erkennbarem italischem Einfluß schon in augusteischer Zeit. Mit der Gründung des Munizipiums *Celeia* in claudischer Zeit verlagert sich der Schwerpunkt der Besiedlung nach Norden, der dargelegte Teil nimmt dagegen einen Kultcharakter an. Die am Fuße des Miklavški hrib gelegene Gegend mit keltischen Kulturresten erlebte ihren Niedergang im 3. Jh. durch eine Überschwemmung und eine Verlegung des Flußbettes der Savinja.

KATALOG (S. S. 43 ff)

Das Material wird in drei Komplexen behandelt: Miklavški hrib - "Herakles-Kultstätte", Miklavški hrib - Sindikalni dom und Miklavški hrib - nicht näher bestimmt. Bei den beiden ersten habe ich die Herkunft bzw. den genauen Ort anhand von Archivaufzeichnungen und den Nummern auf den Gegenständen mit Sicherheit bestimmen können, während dies beim letzten nicht möglich war.

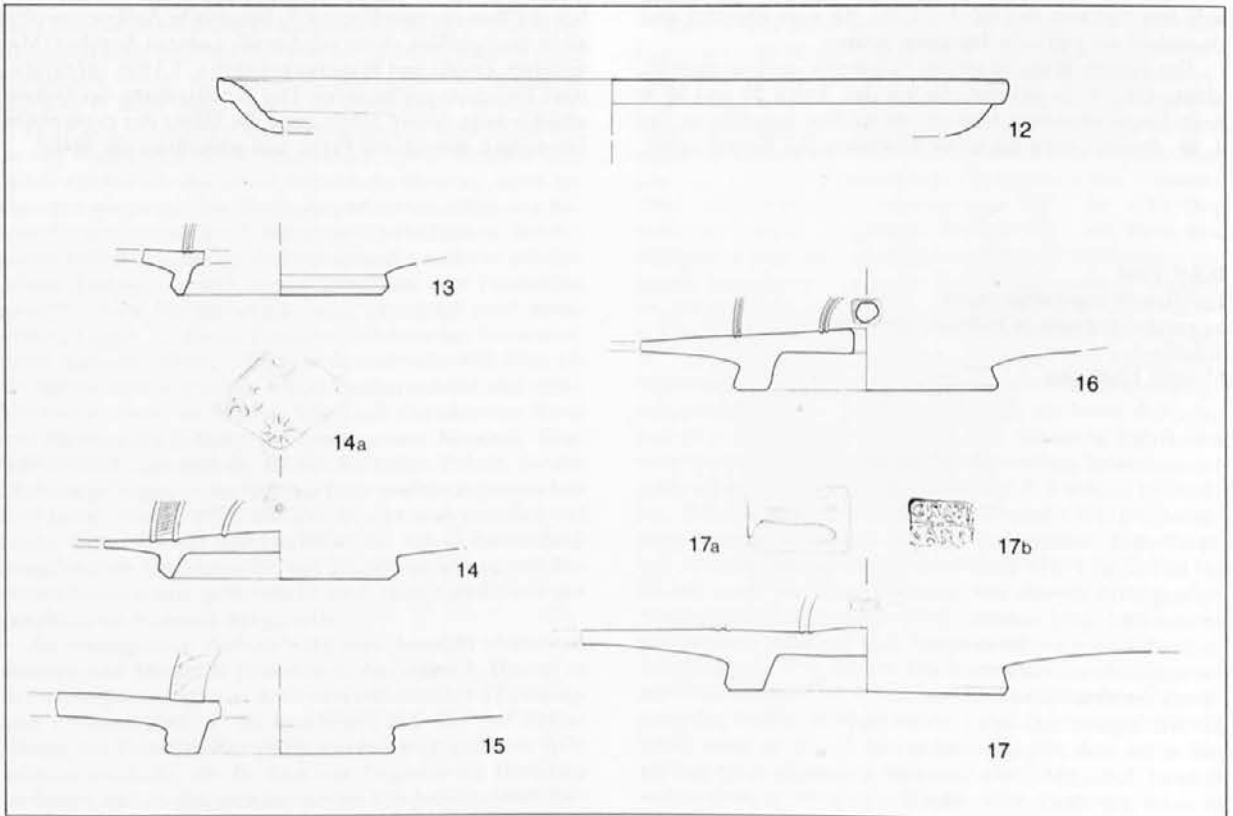
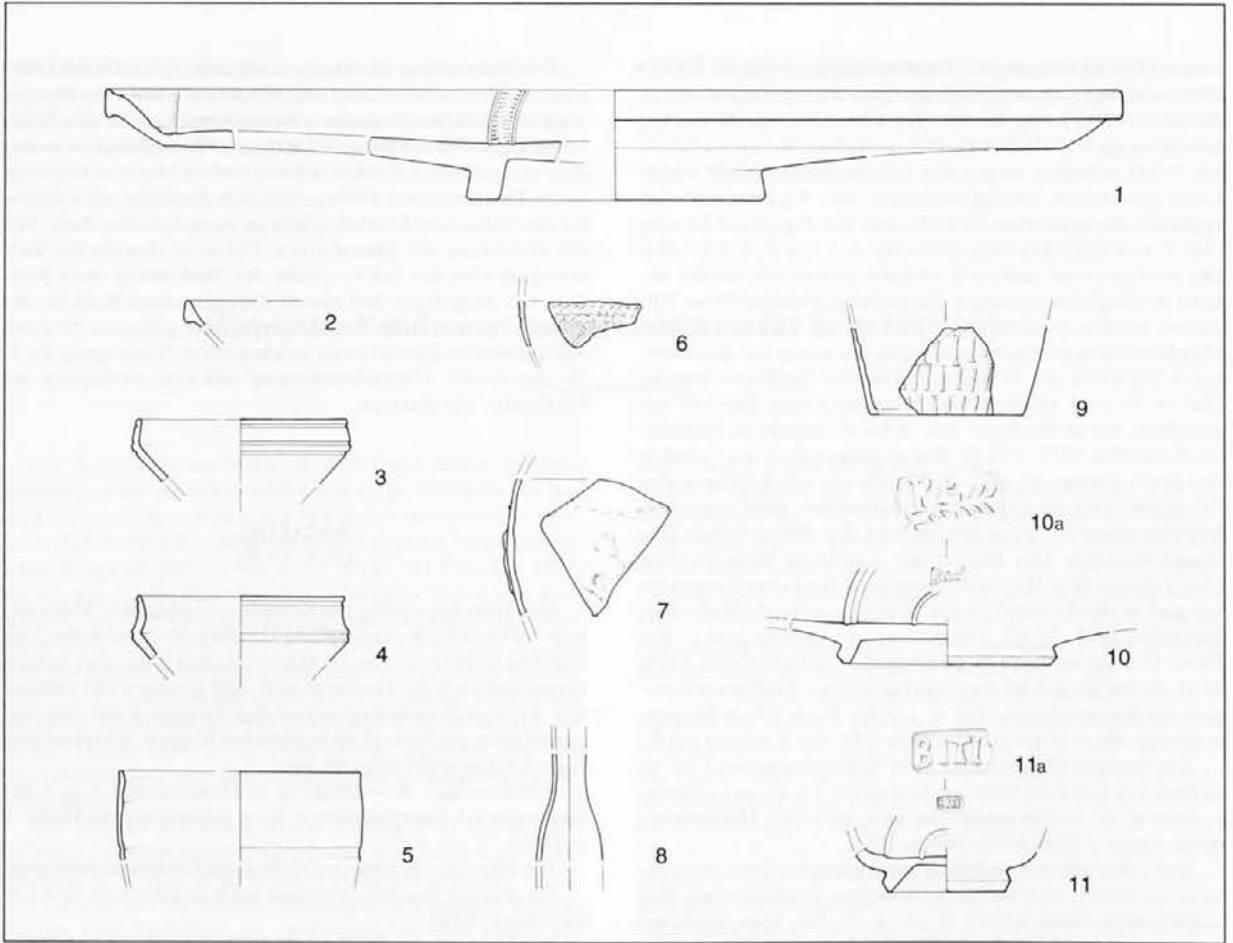
Abkürzungen: d. = Länge; p. = Durchschnitt; r. p. = rekonstruierter Durchschnitt; r. v. = rekonstruierte Höhe; v = Höhe.

Die Härte wurde nach der Mohsschen Härteskala bestimmt.

Die Farben wurden bestimmt nach den *Munsell Soil Color Charts*, 1990.

Das Material wurde nur annähernd bestimmt und die Reinheit des Tons nur visuell beurteilt; keramische Analysen wurden nicht durchgeführt, daher würden alle anderen Angaben (Materialart, Größe und Magerungsdichte u. ä.) nur auf subjektiver Einschätzung basieren. Der Beschreibung des Gegenstandes folgt dessen Härte (und die Härte des eventuellen Überzugs), danach die Farbe und schließlich die Maße.

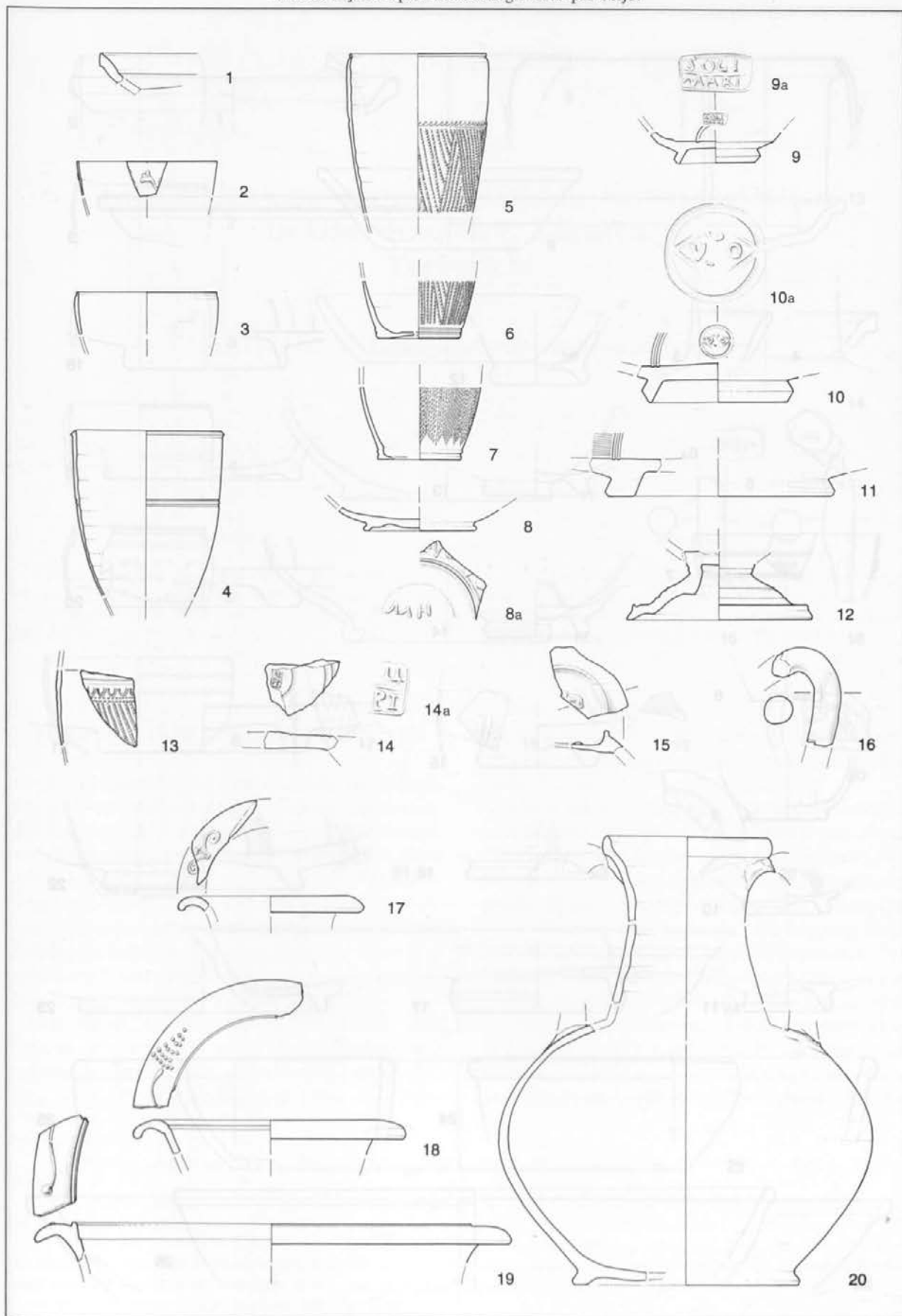
Boris Vičič
Ljubljanski regionalni zavod
za varstvo naravne in kulturne dediščine
Tržaška 4
SI-1000 Ljubljana

T. 1: Celje, Miklavški hrib. 1-11 "Heraklejevo svetišče", 12-17 Sindikalni dom. Vse keramika. M. = 1:3; 10a,11a,14a,17a,b = 1:1.
 Taf. 1: Celje, Miklavški hrib. 1-11 "Herakles-Kultstätte", 12-17 Sindikalni dom. Alles Ton.

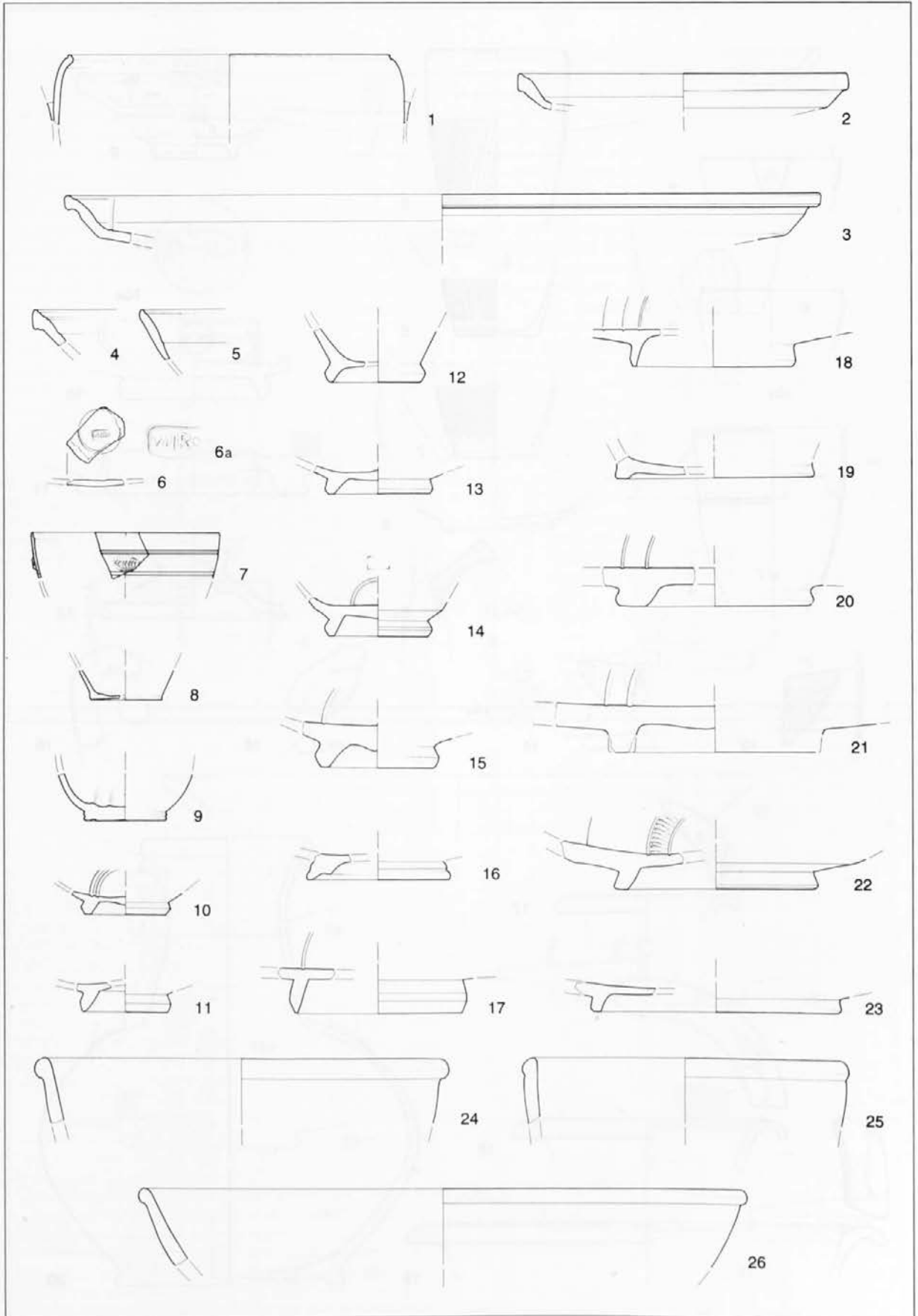

Rimske najdbe izpod Miklavškega hriba pri Celju.

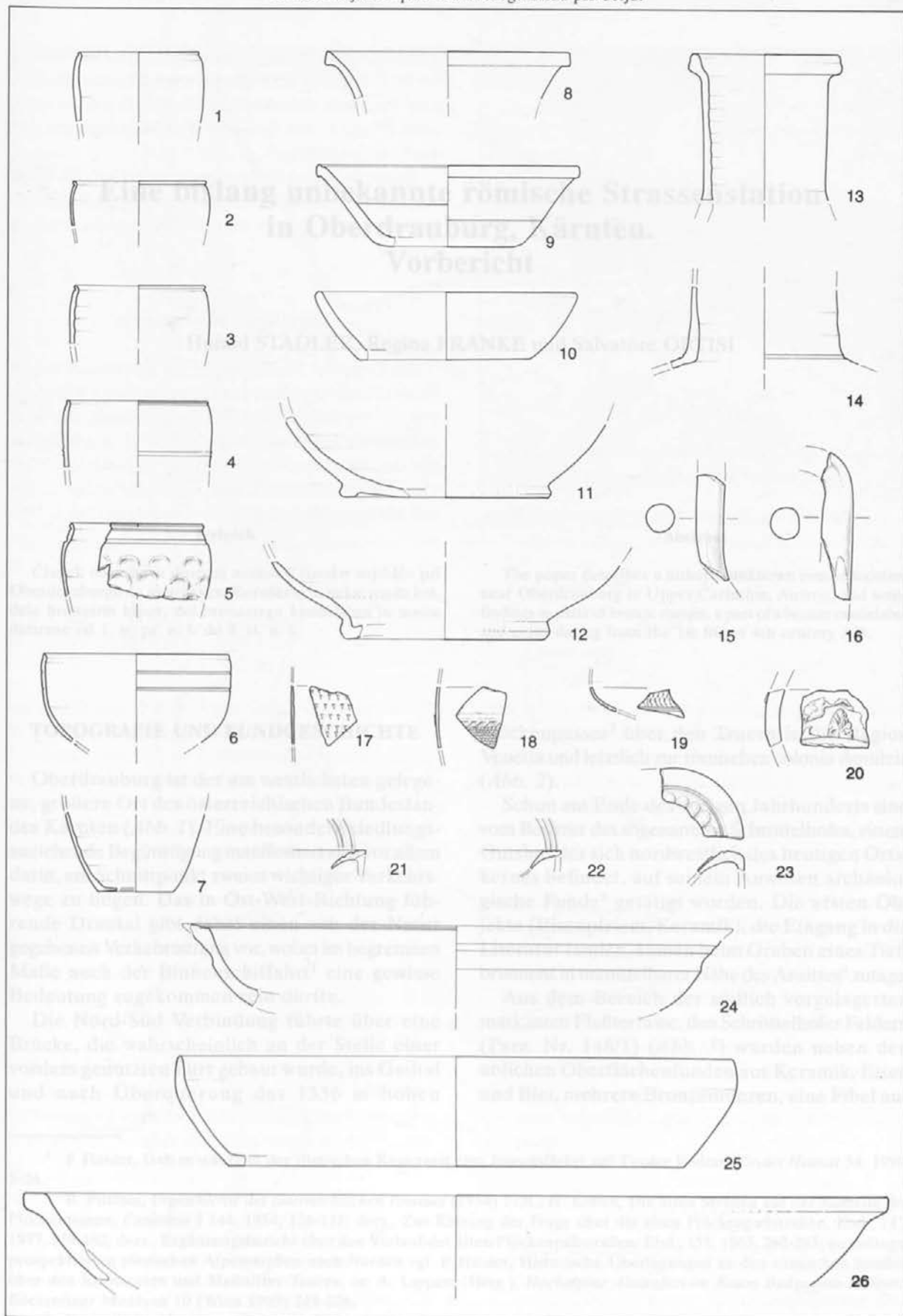
T. 2: Celje, Miklavški hrib, Sindikalni dom. Vse keramika. M. = 1:3; 8a,9a,10a,14a = 1:1.

Taf. 2: Celje, Miklavški hrib, Sindikalni dom. Alles Ton.

T. 3: Celje, Miklavški hrib, neopredeljeno. Vse keramika. M. = 1:3; 6a = 1:1.

Taf. 3: Celje, Miklavški hrib, nicht näher bestimmt. Alles Ton.

T. 4: Celje, Miklavški hrib, neopredeljeno. Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 4: Celje, Miklavški hrib, nicht näher bestimmt. Alles Ton.